

GLAUBERIT PERKUPÁRÓL

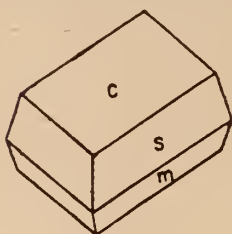
MAURITZ BÉLA* — CSAJÁGHY GÁBOR

(XXVII. táblával)

A perkupai kutatások legújabbán egy érdekes, Magyarországból eddig ismeretlen ásványt hoztak felszínre.

Az új akna 35–45 m mélységéből kikerült sötét triász-dolomitot fehér anhidrit-erek járják át. A dolomitban ugyancsak anhidritrészecskék vannak, amelyek a dolomit oldásakor az oldási maradékban visszamaradnak. A dolomit-hoz nagyszemű anhidrit is társul, mely nagyobb szemcsés darabokban kíséri a dolomitot; a szemek helyenként cm-nyi nagyok és mindig a három véglaptól vannak határolva, úgyhogy rendszeren kocka- vagy téglalakúak. A 39,5 m mélységben a dolomit igen sötétszínű és rendkívül szívós, repedéseiben 1–2 mm-nyi hematitpikkelykék vannak. Ugyanabban a mélységben a gipsz is megjelenik, melyet anhidrit és kősó is kísér, továbbá a gipsz repedéseiben fehér, 1–2 mm-nyi kristálykák alakjában vált ki az epszomit. Az anhidritre települt az agyaggal szennyezett gipszes tömeg, melynek repedéseiben apró kősókristálykák fejlődtek ki. Vannak azonban centiméteres vztiszta kősókockák is.

Az új-akna 45. méterének északi szállítóvágatában 20 × 30 centiméteres üregből került elő a glauberit. Az ásványok kiválási sorrendje a következő. Legelőször vált ki az anhidrit, durvaszemű pátos tömeg alakjában. Az anhidritre települt a rostos gipsz, néha 2–4 mm hosszú prizmák; a megállapított kristályalakok (010), (110) és (111). A gipszre települt a glauberit, melynek kristályai

1. ábra.

15 mm nagyra is megnőttek. A glauberitkristályok gyakran teljesen vztiszták; néha fehéresek és csak félig átlátszók. A kristályok termete (001) szerint táblás. Megfigyelt kristályalakok: a (100), c(001), s(111) és m(110). A szög-mérési adatok és a számított értékek jól megegyeznek. Az a(100) véglap egyes kristályokon még éppen felismerhető, de lapjai igen aprók. Az s(111) negyedik fajta prizma lapjai a c/m éllel párhuzamosan finoman rostozottak. A dárdavégalakú fennőtt kristályok nem egyenként jelennek meg, hanem párhuzamos csoportos halmazokat alkotnak. A glauberitet gyakran fehéres, igen apró gipsz- és anhidritrészecskékből álló finom kéreg borítja.

A glauberit C s a j á g h y G. elemzése szerint:

	Elméleti összetétel	Perkupa
Oldhatatlan rész:		0,47 %
Na ₂ O	22,29 %	21,62
CaO	20,16 %	20,80 %
SO ₄	57,55 %	57,30 %
	100,00 %	100,19 %

Az optikai állandók teljesen azonosak a glauberit márismert adataival.

* Előadta a M. Földtani Társulat Ásvány-kőzettani Szakosztályának 1953. febr. 11-iki szakülésén.

A 44 m mélységben homokkővet harántoltak, amelyben $\frac{1}{2}$ cm vastag rostos gipszrétegecskék vannak; a gipsz rostjai a homokkő falára nagyjában merőlegesek.

A perkupai anhidrit-gipsztelep genezisével később foglalkozunk. A glauberit jelenlétének fontossága főképp abban rejlik, hogy a glauberit a kősótelepeknek egyik legjellegzetesebb ásványa.

Б. Мауриц — Г. Чаяги:

Глауберит из д. Перкупа (Ком. Боршод)

Разведочные бурения в д. Перкупа вскрывали в глубине 35—45 м новой шахты следующие материалы: доломит триасового возраста с белыми жилами ангидрита, крупнозернистый ангидрит; в трещинах доломита чешуи гематита, гипс; эпсомит, каменный соль; в одной ложбине на ангидрите залегался фиброзный гипс, потом глауберит, выросшие кристаллы которого находятся в размерах 15 мм. Глауберит ограничивается обликами (001), (110) и (111) (см. стр. 396.) Химический состав см. на стр. 396.

Glauberite de Perkupa (com. de Borsod)

par B. MAURITZ et G. CSAJÁGHY

Les sondages d'exploration de Perkupa ont ramené à la surface d'une profondeur de 34 à 45 m du nouveau puits les matières suivantes: dolomie d'âge triassique avec des veines d'anhydrite blanche, de l'anhydrite à gros grains; dans les fissures de la dolomie des écailles d'hématite, du gypse; epsomite, sel marin, dans une cavité sur l'anhydrite est assis du gypse fibreux et sur celui-ci de la glauberite, dont les cristaux atteignent 15 mm. La glauberite a pour faces les formes (001), (110) et (111), Voir p. 396.; pour la constitution chimique (voir p. 396.).